

Sebastijan Pregelj

Onstran steklene stene

1. Pred izložbo je stal moški, ne mlad in ravno prav siv; zrl je v lutko, ki je bila onstran steklene stene, ne samo tisti dan, ne po pomoti in ne kar tako; strmel je v njene oči in ustnice in nos, ker lepših še ni videl, v njene roke in boke in noge: vse se je ujemalo z njeno višino in še celo prsi je imela ne prevelike in ne premajhne, omamno štrleče; stal je in se že kar videl z njo ob strani med pomembnimi meščani, na terasi najdražje restavracije ali v operi, mogoče v gledališču in včasih na konjskih dirkah, se je že kar videl sam z njo doma, med štirimi stenami, prevlečenimi s satenom in svilo, po tleh pa vse polno najdragocenejših predmetov, ki si jih je prinesel za spomin s popotovanj po tujih, silno zanimivih deželah, o katerih bi ji lahko vse večere ob mizi s svečami pripovedoval čisto neverjetne prigode, da bi ji zastajal dih in bi si s čipkastim robcem sem in tja zakrila obraz, kot to počenjajo igralko v filmih. Stal je in si želel njene dotika, z enim samim bi bil zadovoljen, neskončno srečen bi bil in o poljubu si sploh ni upal sanjati, ni si drznil misliti, da bi ga tako zelo obdarovala pred vsemi, ni si dovolil hotljivih pogledov in lahkoživih nagibov, ker se je bal, da bi užalil lepotico, ki je tam stala vsem, v resnici pa jo je vedno znova hodil gledat samo on, kot je samo on vedel, da ji z nedelje na ponedeljek menjajo oblačila; prihajal je strmet v najprilnejše poteze njenega izdelanega obraza, gledat njeno telo, s katerim se niso mogle primerjati ne najdražje in najbolj cenjene spremljevalke, ne slačulje in ne spogledljive najiminitnejših hotelov. Že nekaj mesecev je tako prihajal: vsak dan, zjutraj in zvečer, ker si je hotel zapomniti vsako potezo, vsak nov gib, ki so ji ga prisodile prodajalke; hotel si jo je zapomniti v vsakršni svetlobi, ob vsakem vremenu in v vseh letnih časih; hotel si jo je vtisniti v spomin: kakršna je bila, do zadnje podrobnosti, hotel si jo je naslikati na stene pomnjenja, na vse zidove, ki so vodili iz preteklosti in nazaj; vedel je, da je edina, ki je marsikdo sploh ne zapazi, da je edina, ki življenje poganja naprej, nikoli preveč in nikoli premalo, in se zna vračati v vsej svoji milini na različne kraje, v različnih časih se zna vračati tja, od koder vse prihaja. Preden jo je prvič videl, si je od časa do časa res privoščil kakšno vzkipevajočo zvezdo, kakšno mokro rožo, ki v sebi skriva svet: igre so bile, kot je vsakršno početje igra, s koncem ali brez; ampak potem je takšne kaj hitro odrinil v nespomin, ker so se mu čisto drugačne stvari zdele po-

membne; preden jo je prvič videl, so se mu vse ženske zdele enako nepomembne, vse so se mu zdele ena sama in nezanimiva; ko pa je uzrl njo, se je nekaj prebudilo, nekaj zganilo, da je naenkrat stal na razkrižju, pa se ni bilo težko odločiti, katera pot je zanj in katera ne; vedel je... ja, vedel je.

Če bi bila njegova, bi ji lahko verjel, lahko bi ji zaupal kot nobeni drugi: dobro je vedel, kako je z ženskami, vendar pa je ona nekaj drugega, čisto posebna, ena sama, zato si jo je želel še toliko močneje, še toliko bolj je čutil, da jo mora dobiti; že prej si je natančno ogledoval vrata in izložbeno okno, če bi se ponoči nekako dalo priti noter, je premišljeval vse podobno, pa je vedno znova ugotovil, da si ne upa, ker ni takšen človek; vedel je, da bi ga zalotili, ja, njega bi, tisoč drugih pa nikoli. Še naprej je prihajal in so to vedele tudi prodajalke, morale so, ko pa je vse dneve stal pred izložbo, v kateri pravzaprav ni bilo nič posebnega; mislile so si, da je kakšen posebež ali kaj, čudak, ki prihaja gledat lutko in mu ni prav nič nerodno, ko se mu posmehujejo; kaj pa naj: je že kdo videl podobno početi človeka, ki nekaj pomeni in nekaj je? Sprva so res mislile, da je tat, ki si ogleduje trgovino, čeprav mu po videzu kaj takšnega nobena ne bi pripisala, res so mislile, da je kriminallec, ki ga policija že dlje časa lovi, ujeti pa ga ne more, ker je tako prekleto vsakdanji: ne mlad in ravno prav siv, oblečen, kot se spodobi, včasih s črno torbo v roki, kakršno ima vsak nekje doma, mogoče pod foteljem, mogoče za omaro ali kje drugje, zagotovo pa jo ima. Kasneje so ugotovile, da to ni mogoče: preveč jim je hodil na oči in bi ga vsaka prepoznala, ne bi prišel daleč, sploh pa ni bila trgovina, iz katere bi si lahko odnesel kaj res dragocenega: bil je moški in moški ne bi prišel krast tistih nekaj oblek in kostimov, ki jih izdelujejo samo po naročilu, ne bi prišel, ker... ker je samo moški.

2. Nekega večera se je zgodilo: prišel je in jo našel prislono na smetnjak, okoli katerega so se navadno ovijale sence okostenelih mačk; sprva ni mogel verjeti, da je mogoče, ko pa je v izložbi zagledal nov, povsem neznan obraz, je spoznal, da so kupili novo in da stare ne potrebujejo več; pogledal je po ulici gor in dol, ker ne bi hotel, da ga kdo vidi jemati s smeti; ko je bil prepričan, da ga nihče ne opazuje, jo je zgrabil okoli pasu in stekel do konca ulice, mimo frizerskega salona, skozi podhod, stekel po stopnicah in se z dvigalom odpeljal v najvišje nadstropje, kjer je živel; v kuhinji je poiskal ključ od kleti, spotoma pograbil odeji in spet stal v dvigalu. Spodaj je previdno odklenil vrata, luči sploh ni prižgal, razmaknil je smuči in prtljažnik za na avto ter na polico postavil svojo lepotico; dobro jo je prekril z odejama, dvakrat zaklenil za seboj in se vrnil v stanovanje; sedel je na posteljo, zdelo se mu je dobro; mislil si je, da jo spodaj pusti kakšen teden ali dva, zaradi policije, ker bi se lahko zgodilo, da pridejo: prodajalke so si zagotovo zapomnile njegov obraz... saj: bila je prislono ob smetnjak, to je res, ampak kdo ve, zakaj. Čez kakšen teden ali dva si jo prinese in takrat se bo začelo njegovo življenje: o, prečudovito bo, si je mislil, kakšno srečo je imel, da ga niso prehiteli smetarji, ki ji zagotovo ne bi prizanesli, si je mislil, da bo poslej vse drugače: kot vsak drug moški ima zdaj tudi sam žensko, ki jo bo lahko z drobnarijami vedno

znova osrečeval, žensko, ki ga bo čakala doma... ima žensko.

Po službi je vsak dan odšel v nakupovalni center iz mesta: vse, kar se mu je zdelo potrebno, je kupil, dostikrat še malo več, ker se pri ženskah res ne ve; pospravil je stanovanje in redno brisal prah z miz in polic in omar; hotel je, da bo že nekaj dni prej vse pripravljeno, hotel, da ne bo ene same stvari, ki bi jo motila, zato je z notranje strani omar potrgal slike starih avtomobilov in nagih bab; izpod pomivalnega korita je odnesel prazne steklenice že pozabljene zabave in v hladilniku naredil red. Zvečer ni več zahajal v mesto, zgodaj je hodil spat, ker so ga v naučili, da gre čas tako hitreje; sem in tja je prižgal televizijo in si ogledal kakšen film, ki ga v resnici sploh ni zanimal, kakšno oddajo, največkrat o živalih; kadil je na balkonu in ogorkov ni metal na ulico; tudi pivo je nehal piti, ker je hotel izgubiti nekaj kilogramov.

Zadnji dan je kupil steklenico najboljšega vina in velik šopek rdečih vrtnic: vino je dal v hladilnik, vrtnice pa v kristalno vazo; nekje je poiskal star svečnik, na katerem so bile še čisto nove sveče, in srebrn pepelnik, ker ni vedel, ali ženska kadi. Oprhal se je in obril, oblekel svežo srajco in najboljše hlače, iz omare je vzel dobro zloščene čevlje, poklical dvigalo in se spet vrnil v stanovanje: še zadnjič je pregledal vse prostore, potem se je odpeljal v klet po lepotico; spodaj je odklenil vrata in prižgal luč, pomislil je, ali ni vendarle prehitro, vseeno pograbil lutko, zavito v odejo, se vrnil gor, jo odmotal in še dolgo strmel v njen obraz: ni se spremenila... prav takšno je hodil dan za dnem gledat... se mu je zdelo dobro, ker se ni spremenila. Iz kopalnice je prinesel glavnik in jo počesal, popravil ji je obleko in jo posadil v fotelj; na velikem pladnju je prinesel vino in kozarca, medtem ko je odpiral steklenico, ji je rekel: Vrtnice... no, vrtnice so za vas, se je nasmehnil in napolnil kozarca, enega je postavil prednjo, drugega pa kar takoj izpraznil. Sedel je in jo dolgo gledal, končno je vstal, stopil do gramofona in pogljal ploščo: nežna glasba se je zaslislala, da ji je lahko rekel: Bi zaplesala? O, gotovo bi, jo je potegnil k sebi in se zavrtel; med plesom ni vedel, kaj bi ji govoril: toliko stvari je bilo, ki bi ji jih hotel povedati, toliko stvari, ki ji jih bo moral povedati... Vseeno pa mogoče ni pravi čas, ne, ni bil prepričan, da je čas za to; in ni vedel, kaj ji mora povedati, kaj pa ostaja tudi naprej samo njegovo. Še je molčal, ko pa se je plošča ustavila, jo je posedel na klop: Nekoč... zgodilo se mi je... na poti v Rim se mi je zgodilo... no, zares čudno... na vlaku poleg mene je sedela ženska, ne stara in ravno prav zgovorna... gotovo vas ne zanima... vseeno vam povem... sedela sva in gledala pokrajino, ki je padala mimo... hotel sem ji reči, da se bova peljala mimo gotske cerkve, ki je nekaj čisto posebnega, o zagotovo vas dolgočasim... vseeno vam povem... ravno sem hotel spregovoriti, ravno sem imel pripravljene besede, ko je z mojimi besedami spregovorila ona: da se bova peljala mimo gotske cerkve, ki je nekaj čisto posebnega... res čudno, veste, oba sva se namreč prvič peljala v Rim... ja, včasih se zgodi tako, saj poznate občutek, morate ga poznati, si je natočil nov kozarec in ga tudi takoj izpil. Vrnil se je do gramofona, obrnil ploščo, za trenutek obstal, se obrnil proti njej: Če vam glasba ni všeč, mi morate povedati, se je nasmehnil in roke zatlačil globoko v žep: zdaj je prišel tisti dan, ki ga je tako težko čakal, je prišel dan, ko je

njegova in samo njegova; kar tako je skomignil, nagnil glavo in jo gledal, kot bi ne poznal sleherne poteze njenega obraza, kot bi je ne gledal dan za dnem in bi ne vedel, da se bo še naprej prijazno nasmihala, da bo še naprej gledala, kamor pač že, da bo še naprej molčala. Šel je do police in si vzel cigareto: prižgal je in globoko potegnil, dolgo je zadržal v pljučih, potem pa sedel poleg nje in k sebi potegnil pepelnik; otrešel je pepel in se z levico plaho dotaknil njene roke; ni je odmaknila, nič ni rekla in jo je stisnil močneje. Spet je vstal, iz vaze vzel vrtnico in rekel: Rože so za vas, vse so za vas, in jo spustil na njeno telo; novo je vzel in novo in novo, da je bila prav kmalu prekrita z vrtnicami; nasmehnil se je: Rože ima vsaka rada... tudi vi, kajne? je sedel nazaj poleg nje in si vzel njeno roko v naročje: Ne veste... ne morete si misliti... kako zelo sem si vas želel... o, prav zares... vse... vse na vas mi je neskončno všeč... zato sem vas moral dobiti, se je naslonil in zaprl oči: Vendar pa, če hočete, lahko greste... kar takoj, ker vas ne bi hotel... no, ne bi vas hotel... Še naprej je molčala in si je mislil, da je mogoče vse dosti bolj preprosto, kot se je zdelo... drugo roko ji je položil na koleno: spet nič. Premišljeval je, ali bi jo poljubil ali pa je prezgodaj in bi se vse sesulo v nič; že se je nagnil nadnjo, pa se spet vzravnal in prižgal novo cigareto.

3. Zjutraj je odprl oči: gledal je v strop, prav ničesar se ni mogel spomniti; ob sebi je čutil telo, obrnil se je: ženska iz izložbe, vsa gola je ležala ob njem, najprej se mu je samo zdelo, da se njene prsi dvigajo in spuščajo, najprej se mu je samo zdelo, pa je bil vse bolj prepričan, da se v resnici dvigajo in spuščajo, kot bi dihala ali kaj; dotaknil se je je: bila je topla. Vstal je in strmel vanjo, strmel in ni mogel verjeti, da je mogoče; pokrtil jo je, si primaknil stol in sedel. Ni slišal, da bi se kaj podobnega že zgodilo. Podprl si je glavo, vse mogoče misli so se prepletale: če je res živa, ne bo moglo biti, kot si je predstavljal, če je res živa... bo vse drugače, se vse spremeni, kaj podobnega še ni slišal, ni bral, kaj šele videl... čisto nemogoče se mu je zdelo, ampak njene prsi so se dvigale in spuščale, lutkam pa se ne... to je vedel: ta ženska ni lutka... in če je bila v izložbi živa, ve o njem prav vse: kako je dan za dnem prihajal, kako je strmel, kako jo je občudoval, mora vedeti, da jo ima zares rad... ali pa se ji zdi bedak, se ji zdi neumnež, izprijenec in zavrženec, se ji zdi ogabni burkač, hotljivi krivoprišežnik, pa to ni res: rad jo ima...

Odprla je oči: nič ni rekla, gledala ga je in si z roko šla v lase; skomignil je in se nasmehnil; dolgo sta se še gledala, ko je nenadoma vstala in pustila rjuho pasti na tla, gola je odšla v kopalnico, pod prho; njeni koraki so se mu zdeli preveč odločni, preveč gotovi, kot bi bila v svojem stanovanju; prižgal je cigareto, odprl okno, s tal pobral njeno obleko, jo zložil in odnesel na omarico ob vratih kopalnice; vrnil se je in začel pospravljati; ko je bil pri koncu, se je obrnil in jo zagledal za seboj: naslonjena na stol ga je tiho opazovala, da najprej sploh ni vedel, kaj; čez čas je stopil do nje, naravnost v oči jo je pogledal: Bi kavo ali čaj? Vse je že na mizi, ga je prišla za roko in potegnila za seboj; v kuhinji se ni mogel načuditi: prav vse je bilo na mizi; sedla sta in počasi jedla: toliko vsega jo je hotel vprašati, pa je vedel, da ni pravi čas; na koncu je

stopila k oknu in pogledala dol na ulico: Me boš peljal v mesto, med ljudi? Ja, peljal te bom v mesto, med ljudi, seveda te bom, je stopil k njej, hotel jo je objeti okoli pasu, pa se je premislil; nasmehnila se je, kot bi vedela, se je glasno zasmejala in ga vprašala: Se bojiš žensk? Stopil je korak nazaj: Ne, ne bojim se, to ne... samo ti... Kaj jaz? Se ti ne zdim dovolj dobra... boljše še nisi imel... ne, boljše še nisi imel: o, jaz vem, vse tvoje ženske poznam, prav vse, ki si si jih vzel ali si jih jemal; poznam tvoje vzkipevaljoče zvezde in mokre rože, o, jaz jih poznam, pa če ti je prav ali ne, zato ti tudi pravim: boljše od mene še nisi imel... ti pa kakor hočeš.

Kasneje sta šla v mesto; ves čas se ga je oklepala; govoril ji je o zgradbah in ulicah in parkih: vse, kar je vedel, ji je povedal; nič ni spraševala, ker je bil nov svet; oklepala se ga je, ene same besede ni hotela preslišati; v parku, kamor so zahajali pomembni meščani, se mu je zdelo dobro, ker so moški pogledovali za njo, dobro se mu je zdelo, ker so jih premamili njeni zibajoči se boki in dolge noge in štrleče prsi; videl je jezne poglede njihovih žena, ker so že pozabile, kdaj so se s pogledi nazadnje tako obešali nanje, jezne poglede žena, ker sploh nikoli niso bile podobne lepotic; smejalo se mu je od toliko zavidljivih pogledov, smejalo, ker se ga je tako oklepala, da je čutil vsak njen korak, vsak njen dih. Pri ribniku sta obstala: ko je bil še otrok, se je dalo sposoditi čoln in so se može z zlatimi žepnimi urami in žene z velikimi sončniki vozili po ribniku gor in dol; voda je bila čista, da se je videlo ribe, ki so bile pri tleh; zdaj je vse poraščeno, pa tudi mož z zlatimi urami in krških dam s sončniki ni več, zato ni izposojevalca čolnov ne kavarne, ki je stala tam nekje. Stopala sta po beli poti, obakraj so bili mogočni kostanji in grede z rožami; govoril ji je o skulpturah, ki krasijo park od prastarih časov, in o galeriji, ki ni daleč... govoril ji je o restavraciji, kjer imajo izbrana vina najboljših letnikov in glasbo na terasi. Ko sta bila tam, je naročil steklenico najdražjega, kot bi bil poznavalec, ona se je smejala, da ji je všeč: mesto in ljudje in vse; prijel jo je za roko, hotel ji je reči, pa je ravno takrat zapihal močan veter, ki je od bogve kod prinesel debele kaplje, da so gosti in natakariji in glasbeniki kar takoj stekli noter, onadva pa sta ostala na terasi in bila prav kmalu mokra; vsi so ju gledali čez stekleno steno, zmigovali z glavami in si mislili svoje; pripovedovala mu je za nazaj in naprej, da skoraj ni mogel verjeti; končno je vstala in rekla: Čas je, da greva. Notri je plačal; natakariji so gledali za njima, ko sta odhajala.

Ves dan je deževalo in vso noč: pravzaprav mu je bilo vseeno, zagrnil je zaveso in prižgal svečo: ni je pokril, ni legel poleg nje, ampak je sedel na rob postelje in se je dotaknil z dlanjo; hotel jo je gledati, ko je tako gola spala, hotel se je je dotikati; strmel je v njeno bleščečo polt, gladil napeto kožo, poljubiti pa se je ni upal, ker se je bal, da bi jo zbudil; še bliže je primaknil svečo in je dobro videl vsako zvezdo, ki se je skrivala na njej; ves dan jo je gledal, ves dan in vso noč; ko je sveča ugasnila, ni pomislil, da bi legel in spal: ker mogoče so bile sanje, mogoče so prav zares bile sanje... pa vse bolj resnične in se kmalu ni več bal, da bi se končale.

Skrivaj si je želel, da bi se zbudila, si je želel, da bi odprla oči, si šla z roko v lase in mu rekla, naj ne sedi ob strani, pač pa pride k njej, zato se je dotaknil njenih ustnic

in spustil prst po bradi... nagnil se je in jo poljubil, spet in spet in spet... in se mu je zdelo, da mogoče sploh ne spi, da se samo pretvarja, se mu je zdelo... v nobenem filmu še ni videl podobnega, zato ni vedel, kaj... ženska mora odpreti oči, ko jo moški poljubi... sicer vse skupaj sploh nima smisla... dotaknil se je prsi, ki so se dvigale in spuščale, ona pa nič... kaj takšnega se v filmu sploh ne more zgoditi... še niže je šel z roko... kar zakričal bi, pa se mu je zdelo bedasto kričati zaradi ženske.

4. Zjutraj je šel v službo. Ko se je vrnil domov, je bilo stanovanje pospravljeno in kosilo na mizi; objel jo je in poljubil, zdelo se mu je dobro; po kosilu sta šla na sprehod v mestni park; vse mogoče ji je govoril in se nista ustavila ob ribniku, nista se ustavila pred galerijo, kjer so ravno postavljali novo skulpturo; v kavarni mu je povedala zgodbo, ki ni imela konca, ter dodala, da nobena zgodba nima konca; prižgal je cigareto, nekaj časa ga je opazovala, kako zadržuje dim v pljučih, ga je opazovala, kako piha oblačke dima pod strop, in ga kasneje prosila za eno; ni se mogel načuditi, ker je potegnila, kot bi kadila ves čas, samo da on tega ni vedel.

Zvečer sta šla v opero: dirigent – njegov dobri prijatelj – mu je dal karti, tako ji je rekel; peljala sta se s taksijem, kot se spodobi; najboljšo obleko je imel na sebi in v žepu uvožene cigare; spet so moški pogledovali za njo, spet so si jo v mislih lastili, kot bi bila cipa ali kaj; sedela sta v loži, preden se je predstava začela, ji je povedal, da je balet delo ruskega mojstra, ki je umrl pred štiridesetimi leti; radovedno se je sklanjala čez rob in gledala ljudi na vse strani. Ko so luči ugasnile in je bila zavesa dvignjena, se je zaslislala tiha glasba; glavo je prislonila ob njegovo ramo in že skoraj zaprla oči, pa se je ravno na oder privrtela slavna balerina Lili Lombard, ki je imela eno samo nogo, drugo je izgubila bogve kje in zakaj; ljudje so jo prihajali gledat, ker je bila nekaj čisto posebnega: noben drug baletni ansambel ni imel plesalke z eno samo nogo, prav nobeden, pa če so jih še tako hvalili in povzdigovali, cenili in povelečevali. Njeno vitko telo se je vrtelo na vse strani; eni so zadrževali dih, drugi čakali, kdaj jo bo spodneslo, da bo že vendar padla – saj zato so prihajali: da bi jo videli pasti.

Med premorom sta šla v bar, kjer sta srečala mnogo imenitnih ljudi; tudi dirigent je prišel, kot je obljubil, in mu je lahko predstavil svojo spremljevalko; nekaj nepomembnih besed sta izmenjala, potem so se vrnili: onadva v ložo in dirigent pred orkester. Sedla sta, z roko mu je šla v lase: Prijazen mož, ta dirigent, lahko bi ga kdaj povabil, saj veš... se je nasmehnila in spet zresnila, ker so ugasnile luči in se je dvignil zastor; na oder se je vrnila Lili Lombard, še bolj mehke gibe je delala, še bolj vratolomno se je vrtela, kot bi ne mogla pasti, kot pod zavetjem nadangela.

Po predstavi je pred zgradbo, medtem ko sta čakala taksi, pokadil cigaro, govoril ji je o najrazličnejših predstavah, o vsemogočih umetnikih, ki so že bili v mestu in jih je videl; govoril ji je o tem, kakšno opero imajo na Dunaju in kakšno v Londonu, ji je govoril, da so tam nastopi najbolj zvenečih imen nekaj povsem vsakdanjega...

Naslednji dan sta šla v park in galerijo; pri vsaki sliki sta stala, ker je res veliko ve-

del in ji je hotel vse povedati; ona se je od časa do časa postavila pred kakšno skulpturo in ji šla z dlanjo čez obraz, kot bi hotela, da bi vsaj ena odprla oči, vsaj ena premaknila roko ali nogo, pa se ni zgodilo. Kustos je hodil za njima in ju čudno gledal, kot bi podobnega še nihče ne počel; mislil si je, da je kakšna igralka ali kaj, ki hoče za vsako ceno pritegniti pozornost obiskovalcev, samo da teh ni bilo ravno veliko... pravzaprav sta bila edina. Z levo si je čepico potisnil na zatilje, se obrnil, nekaj zamrmral in odšel čisto na drug konec galerije, kjer je že ves čas stala snažilka z vedrom v eni in metlo v drugi roki; rekel ji je: Tista dva sta res čudna... no, pojdi... in ju poglej...

Ko se je snažilka primajala okoli vogala, je moški ravno stegnil roko in se dotaknil velike podobe Matere božje, potem pa se ni več premaknil. Ženska je še nekaj časa stala ob njem, čez čas ga je zgrabila okoli pasu in se nasmehnila: Če ti ni všeč, povej... dovolj časa boš imel... premisli... moja marmorna skulptura, prihajala te bom gledat, da ne boš čisto sam... zdaj pa grem: v mesto, med ljudi. Snažilka je odložila vedro, metlo prislonila ob steno in se široko razkoračila; ni vedela, da so tudi takšne, ki v galerijah prešlatavajo podobe mož, si ni mislila, da so tudi takšne, ki jih ni sram in ne vejo, kje se sme početi to in ono, kje pa ne, se je čudila, kam je izginil moški, ker kustos je vendar rekel, da sta dva: moški in ženska. In njemu je verjela. Zato je bil kustos. Ženska se je obrnila proti snažilki in se nasmehnila, skomignila z rameni, naredila nekaj korakov in odrinila težka vrata: zunaj je sijalo sonce. In vse polno ljudi je bilo; stekla je po stopnicah in se za hip spet ustavila: obakraj poti so cveteli kostanji, stoletni mogotci, čudoviti za vse večne čase.